

ÖSTERSJÖN. "De flesta Östersjöproblemen måste lösas på land och att minska näringsläckaget är den största utmaningen."

Nya grepp i miljöarbetet

Östersjön är i kris och det är viktigt att bryta trenden. Nya strategier hjälper inte utan internationellt samarbete, politisk vilja och finansiering av konkreta åtgärdsprogram är nyckelkomponenter för återhämtningsprocessen.

Det finns inte en enkel lösning till Östersjöns alla problem utan vi måste använda ett brett spektrum av åtgärder från ändrade gamla vanor, konkreta åtgärder på land och i vattendrag för att minska näringsläckaget till innovativa tekniska åtgärder. Med dagens ekonomiska prioriteringar är risken minimal att vi gör för mycket eller att återhämtningen kommer att ske inom den närmaste framtiden.

Helsingforskonventionens (HELCOM) Baltic Sea Action Plan (BSAP) är en grund för internationellt arbete baserade på vetenskapliga modeller. BSAP är ett föredöme inom regionalt havsmiljöarbete men trots detta består handlingsplanen bara av formuleringar och siffror som måste överföras till konkreta åtgärder. Ett framgångsrikt genomförande är inte på något vis säkrat.

De flesta Östersjöproblemen måste lösas på land och att minska näringsläckaget är den största utmaningen. Arbetet med kommunala avloppssläpp och industriutsläpp har visat bra resultat men att reducera bakgrundsbelastning och diffusa utsläpp är betydligt svårare. Om dessa ökar eller minskar framöver är fortfarande

Anders Alm biolog som arbetar som Senior Manager för BSAP-fonden

"Om vi ska vänta eller inte är naturligtvis ett politiskt ställningstagande."

Anders Alm

Algblomning visar att Östersjön inte mår bra. Dagens debattör efterlyser samarbete för att arbetet med att rädda Östersjön ska bli framgångsrikt.

FOTO: SCANPIX

oklart på grund av olika scenarier för klimatförändringar och jordbruksutvecklingen. Jordbruket har transformerat landskapet till rektangulära ytor, separerade av raka diken som på några få timmar leder regnvatten laddat med näringsämnen till havet nästan utan retention.

Effekten av traditionella åtgärdsprogram för att minska jordbrukets näringsläckage till havet är vetenskapligt nästan överflödiga, ofta baserade på frivilliga åtgärder och effektiviteten därför beroende av världsmarknaderna.

Naturligtvis ska arbetet vid källorna fortsätta, men man kan inte ignorera

den interna belastningen i Östersjön, cirka 30 procent av totalbelastningen, eller de storskaliga processerna i havet som redan är kraftigt manipulerade av människan.

Döda bottnar sprider sig, och därför även frigörandet av fosfor, fiskbestånden fiskas ner och den naturliga artbalansen sopas bort.

Dessa processer förstärker övergödningen och kommer inte nödvändigtvis att upphöra även om näringsläckaget från land minskas kraftigt. Alla teoretiska och praktiska observationer tyder på att Östersjön genomgått ett regimskifte och måste återgå till sitt tidigare tillstånd för att kunna upprät-

hålla de hotade ekosystemtjänsterna.

När de stora utsläppen är fixade kommer kostnadseffektiviteten gradvis att minska för ytterligare åtgärder och det skulle vara ytterst märkligt att hindra utvecklandet och testandet av nya metoder.

Syresättning av Östersjöns döda bottnar sker naturligt då friskt atlantvatten pressas in i Östersjön men emellan dessa oregelbundna inflöden minskar åter syrehalterna gradvis.

Denna syreminskning kan reduceras genom artificiell syresättning som felaktigt har klassificerats negativt som "geoengineering", en fras som används i klimatarbetet. Risken är minimal att denna teknologi, som i dag befinner sig på experimentstadiet, tillämpas i så stor skala att den medför radikala och riskabla miljöförbättringar. Utan att minska den interna belastningen skulle det dock troligen ta hundratals år innan Östersjön har restaurerats.

Om vi ska vänta eller inte är naturligtvis ett politiskt ställningstagande men för att kunna göra detta måste man kunna testa och utvärdera alla ekologiskt sunda medel som finns tillgängliga för ett hållbart utnyttjande av havets ekosystemtjänster.

BSAP-fonden utvecklar en bred projektportfölj som inkluderar bättre avloppsrening, återanvändning av energi och näringsämnen från jordbruksavfall, sjöfartens miljöproblem men också nya metoder för att restaurera Östersjön, som ett demonstrationsprojekt om syresättning av bottnvattnet.